

Haloško kmetijstvo med preteklostjo in prihodnostjo

IZVLEČEK

Za haloško kmetijstvo je značilna velikostna, parcelna in lastniška razdrobljenost, skromna tržna usmerjenost ter neustrezna starostna in izobrazbena sestava kmetijske delovne sile. Kmetijstvo ne daje le dohodka domačinom, temveč ohranja poseljenost, preprečuje zaraščanje, varuje kulturno pokrajino in spodbuja razvoj nekmetijskih dejavnosti. Prispevek pojasnjuje pomen kmetijstva za prebivalstveni, gospodarski in okoljski razvoj Haloz.

Ključne besede: Haloze, kmetijstvo, vinogradništvo, kmetije, zaraščanje, dopolnilne dejavnosti na kmetijah, regionalni razvoj.

ABSTRACT

Agriculture in Haloze between the past and the future
The characteristic of agriculture in Haloze is land fragmentation as regards the size, plot, the ownership, as well as low market orientation. From the development point of view the characteristics are also an inadequate age and educational structure of the farm owners. Agriculture does not only provide the source of income for the local population but also preserves settling, prevents overgrowing, protects cultural landscape and encourages the development of non-agricultural activities.

Key words: Haloze, agriculture, winegrowing, farms, overgrowing, supplementary activities on farms, regional development.

Avtor besedila in fotografij:
VLADIMIR KOROŠEC, dr. geogr.
Proletarska ulica 14, 2325 Kidričevo
E-pošta: vladimir.korosec@guest.arnes.si

COBISS I.04 strokovni članek

Haloze so tradicionalna kmetijska pokrajina, ki jo po mnenju nekaterih raziskovalcev in zgodovinarjev celo ime povezuje z najpomembnejšo kmetijsko dejavnostjo, vinogradništvom (1). Tradicionalnost haloškega kmetijstva se kaže v današnji socioekonomski sestavi ter v videzu kulturne pokrajine. Haloško kmetijstvo v veliki meri določajo naravne razmere, ki so posredno sooblikovale specifične socialne razmere, zemljiško posestno sestavo, pridelovalno usmerjenost in danes vse bolj obremenjujejo pridelavo z visokimi stroški ter zahtevnimi tehnološkimi postopki.

Z donosnostjo kmetijske pridelave v Halozah se je ukvarjal že Bračič v študiji Vinorodne Haloze (1), v kateri ugotavlja, da med vsemi pokrajinskimi enotami ptujske občine haloške kmetije dosegajo najnižjo vrednost. Po vrednosti kmetijske pridelave so Haloze še vedno pod slovenskim poprečjem in v primerjavi z ostalimi primerljivimi vinogradniškimi območji v izrazito slabem položaju. Iz Vrišerjeve ocene vrednosti kmetijske pridelave iz leta 2005 ugotovimo, da je bila njena vrednost v državi v primerjavi s Halozami višja za 15 %, v Slovenskih goricah za 38 % in na Dravskem ter Ptujskem polju skoraj za 65 % (14).

Razvoj kmetijstva je pomemben cilj lokalnih in regijskih razvojnih programov. Vzhodnih Haloz si brez vinogradništva namreč ne moremo predstavljati, v zahodnem delu pa izstopa mešani agrarni sistem s prevladujočo živinorejo, v katerem ima pomembno dopolnilno vlogo tudi vinogradništvo.

Naravni in družbeni pogoji za razvoj kmetijstva

Na haloško vinogradništvo in kmetijstvo vplivajo številni kompleksni naravni in družbeni dejavniki, katerih učinki se kažejo v dinamičnih in prepletenih socioekonomskih, prebivalstvenih, prostorskih in okoljskih procesih. Posledice njihovega delovanja na celotno regionalno zgradbo se od sredine preteklega stoletja zaradi neučinkovitih lokalnih in nacionalnih ukrepov za preprečevanje in odpravljanje slabosti v kmetijstvu niso bistveno spremenile.

Za Haloze je značilna močna navpična in vodoravna razčlenjenost površja s številnimi ozkimi in strmimi erozijskimi grapami, zato je značilno intenzivno površinsko izpiranje ter pojavljanje usadov in zemeljskih plazov. V primerjavi s Slovenskimi gorami so v Halozah pobočja zelo razčlenjena in strma, slemena pa ožja in manj uravnana (3). Kmetijsko rabo najbolj omejujejo razmeroma velike strmine, saj v Vzhodnih Halozah prevladujejo nakloni med 10 in 20°, medtem ko v Zahodnih pogosto presegajo 20°. Kmetijsko rabo omejuje tudi ekspozicija, saj je v Halozah severnih leg dvakrat toliko kot južnih, v občini Majšperk pa ima tako usmeritev pobočja četrtnina vseh zemljišč (4). V večini jih prekriva gozd.

Na prisojnih in razmeroma strmih pobočjih se v kombinaciji z optimalnimi temperaturnimi, padavinskimi ter talnimi razmerami oblikuje nadvse ugodno okolje za gojenje vinske trte, ki zahteva zadostno količino padavin v rastni dobi, manjšo v dobi cvetenja in zorenja, predvsem pa daljše sončno obsevanje. Bračič uvršča Vzhodne Haloze med 5 % območij z najugodnejšimi ekološkimi pogoji za vinogradništvo na svetu (1), haloška vina pa se lahko kosajo z vrhunskimi vini, ki jih pridelujejo v nekaterih najbolj znanih vinorodnih območjih (11). Večina vinogradov je danes v optimalnih vinogradniških legah, saj je od druge polovice preteklega stoletja opuščanje obsežnih vinogradov povezano tudi z naravnimi omejitvami (strmina, ekspozicija, višina termalnega

pasu). Kljub tehnološko zahtevni in dragi pridelavi pa naravne razmere niso odločilen dejavnik stagnacije ali celo opuščanja vinogradništva.

Kot je ugotavljal že Bračič (1), haloško kmetijstvo tudi danes obremenjujejo parcelna in lastniška razdrobljenost, spreminjanje zemljišč in opuščanje obdelave kmetijskih zemljišč, šibka tržna usmerjenost kmetij, odseljevanje prebivalcev, drobitev zemljišč in spreminjanje lastništva (8). Naravni dejavniki so odločilni za socioekonomsko sestavo in usmeritev kmetijstva, vendar je za pridelovalno uspešnost ter usmeritev najpomembnejša vloga ljudi, kmetov (9), ki kljub omejenim dejavnikom za kmetijsko pridelavo v takšnem okolju odkrijejo gospodarske in osebne razvojne priložnosti.

Skladno s slovensko in evropsko kmetijsko zakonodajo so Haloze uvrščene v skupino hribovskih in gorskih območij, kjer je zaradi precejšnje nadmorske višine in strmine površja raba zemljišč močno omejena ter se uporablja dražja, specializirana mehanizacija. Na podlagi te razporeditve so kmetije na območjih z omejitvenimi dejavniki upravičene do višjih subvencij za obdelavo in drugih ukrepov kmetijske politike. Neposredna plačila sicer preprečujejo zaraščanje in spreminjanje rabe zemljišč ter prispevajo k izboljšanju gospodarnosti pridelave, vendar v haloškem kmetijstvu temeljnih razvojnih problemov dolgoročno ne rešujejo.

Slika 1: Drobnost lastništva vinogradov na Velikem Vrhu (foto: Vladimir Korošec).

Socioekonomske in pridelovalne spremembe v kmetijstvu

Socialna in prebivalstvena sestava. Za Haloze je značilna velikostna, parcelna in lastniška razdrobljenost, šibka tržna usmerjenost ter z razvojnega pogleda neustrezna starostna in izobrazbena sestava lastnikov kmetij. To dejstvo se od sredine prejšnjega stoletja do danes ni bistveno spremenilo. Prav tako se niso spremenili ključni dejavniki, ki vplivajo na gospodarsko učinkovitost kmetijstva in na videz kulturne pokrajine. Razvojne procese je zaznamovala depopulacija, ki je povzročila pomanjkanje delovne sile v tej dejavnosti, spreminjanje rabe in zaraščanje zemljišč ter drobitev zemljišč in spremembe lastništva (8).

Večina kazalcev razvoja prebivalstva med letoma 1981 in 2010 ne kaže bistvenega izboljšanja. V ospredju so pomanjkanje ustrezno usposobljene in motivirane delovne sile v kmetijstvu, ostarelo prebivalstvo, premalo delovnih mest zunaj kmetijstva, neodziven razvojni potencial za spremembe, premalo mladih v kmetijski dejavnosti ter napredujoča depopulacija v obrobni in težje dostopni naseljih. Za Haložane je bilo kmetijstvo v preteklosti temeljni vir preživetja, danes pa je za večino predvsem način življenja, ki ustvari premalo dohodka celo za kmečka gospodinjstva, kar sili prebivalce k iskanju zaposlitve v nekmetijskih dejavnostih. Sedanje razmere v kmetijstvu kažejo, da po letu 1991 nekoliko okrepljeni socialni kapital za uveljavljanje organizacijskih in proizvodnih novosti ne prispeva bistveno k večji motiviranosti prebivalcev. Razvoj kmetijstva, zlasti vinogradništva, spodbujajo vinogradniška in turistična društva, ki so v zadnjem obdobju okrepila svojo dejavnost in opravljajo pomembno izobraževalno funkcijo.

Spreminjanje rabe zemljišč. Haloška kmetijska zemljišča so od druge polovice preteklega stoletja najbolj izpostavljena zaraščanju in ogozdovanju. Proces spreminjanja ni zajel zgolj reliefno bolj razgibanih in za kmetijstvo manj primernih Zahodnih Haloz, temveč zaradi različnih razlogov tudi zemljišča z dobrimi razmerami za intenzivno kmetijsko pridelavo. V obdobju med letoma 1963 in 2010 se je najbolj, skoraj za 40 % oziroma za 1194 ha, zmanjšala površina njiv, manj je tudi vinogradov, in sicer za 357 ha, ter sadovnjakov, za 106 ha. Zastarele travniške nasade sadnega drevja so lastniki bodisi izsekali ali opustili, zato sadjarstvo nima

realne pridelovalne vrednosti. V Vzhodnih Halozah se je v primerjavi z Zahodnimi raba zemljišč zaradi agrarne prenaseljenosti, drobne parcelne sestave in, razen vinogradništva, izrazito ekstenzivnega ter samooskrbnega kmetijstva hitreje spreminjala. Danes je raba zemljišč v obeh delih Haloz razmeroma podobna. Razlike so le v deležih vinogradniških zemljišč, ki jih je v vzhodnem delu 7,2 %, v zahodnem pa le 1,5 %.

Preglednica 1: Raba zemljišč v Halozah po zemljiških kategorijah v letih 1963, 1997 in 2010 (1).

leto	njive	sadovnjaki	vinogradi	travniki	pašniki	neplo-dno	gozd
1963	12,5	3,1	6,1	16,3	13,7	3,3	45,0
1997	9,6	2,7	4,8	18,8	14,0	4,2	45,9
2010	7,8	2,6	4,7	18,7	14,7	4,6	46,9

Pričakovati je, da se bodo v prihodnje najbolj krčila vinogradniška zemljišča malih vinogradnikov in lastnikov vikendov, ki obdelujejo skoraj 20 % vseh vinogradov. Njihova obdelava je nadvse zahtevna in v večini primerov ekonomsko neracionalna. Lastniki teh vinogradov nimajo ne potreb ne motivov za ohranjanje pridelave.

Spreminjanje rabe zemljišč in celo opuščanje pridelave napovedujejo tudi podatki o velikostni sestavi kmetij, parcelni razdrobljenosti in starostni sestavi lastnikov. Leta 2007 je bilo v Halozah 57 % kmetij manjših od 5 ha (9), ob popisu kmetijskih gospodarstev leta 2000 celo 68 % (6). V odročnih in slemen-skih naseljih se hitro spreminjata socialna in starostna sestava gospodinjstev. Leta 2010 je bilo v naseljih Gorca in Slatina 46 % prebivalstveno neperspektivnih gospodinjstev, med katera uvrščamo ostarela in starejša gospodinjstva ter gospodinjstva s starejšo

Slika 2: Zaraščanje kmetijskih zemljišč v Halozah (foto: Vladimir Korošec).

srednjo generacijo (8). Ker so opuščena zemljišča običajno za obdelavo manj primerna, jih le redko najemajo ali odkupijo proizvodno uspešne kmetije oziroma republiški sklad kmetijskih zemljišč.

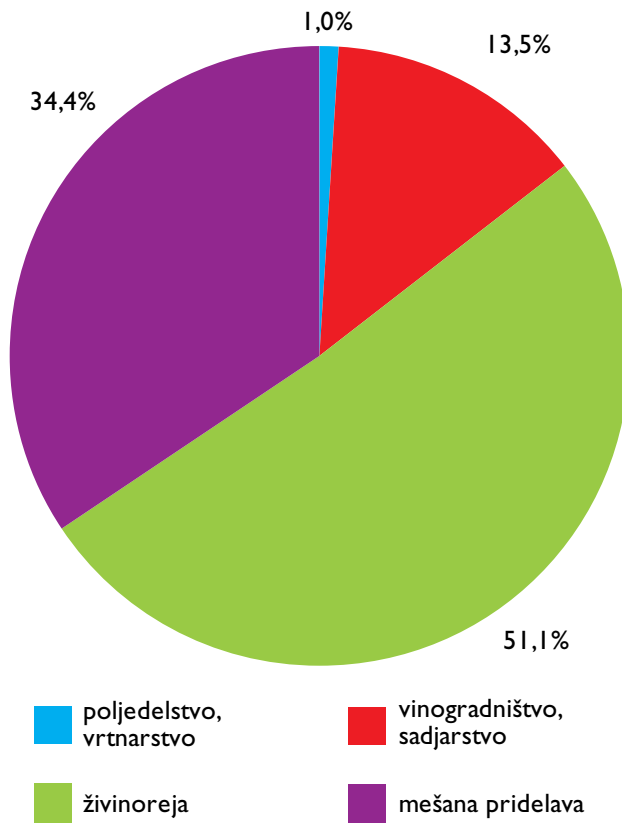
Pridelovalne in organizacijske spremembe v kmetijstvu. Na spreminjanje rabe kmetijskih zemljišč v Halozah je poleg depopulacije od konca sedemdesetih let preteklega stoletja vplivala z razvojem prometnih sredstev naraščajoča dnevna migracija domačinov v bližnja zaposlitvena središča. Tudi zaradi tega se je ohranjal in celo krepil tip mešane pridelave, ki je zaradi naravnih dejavnikov in zemljiškoposestne sestave že od nekdaj prevladujoča oblika kmetijstva v Halozah. Dobrih 50 % haloških kmetij se ukvarja z živinorejo. Prevladujejo govedorejske kmetije, največ jih je na območju Žetal, Stoperc in Majšperka, medtem ko je v Vzhodnih Halozah živinoreja skoraj povsem izginila, ponekod jo nadomešča perutninarstvo. Vinogradništvo je najbolj razširjena kmetijska dejavnost, saj ima skoraj vsaka kmetija lasten vinograd. S specializiranim vinogradništvom se je leta 2000 ukvarjalo okrog 13 % kmetij, v Vzhodnih Halozah 18 %, v občini Zavrč pa celo 35 % (6).

V Halozah lahko okrog 40 % kmetij še vedno opredelimo za kmečke, kar kaže na močno povezanost prebivalcev s kmetijstvom in odvisnost posameznih socialnih skupin od pridelave lastne hrane. Velika večina kmetij je samooskrbnih in ne ustvarja tržnih viškov. Kar 82 % kmetij ustvari manj kot četrtno dohodka iz kmetijstva (9). Možnost pridelave hrane za lastne potrebe je eden od pglavitnih motivov, ki ljudi spodbuja, da ostajajo na podeželju in na ta način ohranjajo minimalno raven gospodarske aktivnosti.

Med Vzhodnimi in Zahodnimi Halozami se kot posledica naravnih dejavnikov in dosedanjega

Preglednica 2: Primerjava nekaterih kazalcev kmetijske dejavnosti med Vzhodnimi in Zahodnimi Halozami (12).

Izbrani kazalci	Vzhodne Haloze	Zahodne Haloze
pridelovalna usmeritev območja	1 – vinogradništvo 2 – mešana pridelava	1 – živinoreja 2 – mešana pridelava
poprečna velikost kmetije leta 2000 (KZU)	6,2	8,9
poprečna velikost parcel v ha	0,305	0,438
kmečka gospodinjstva leta 2000 (%)	36,5	47,5
lastniki kmetij brez kmetijske izobrazbe leta 2000 (%)	63,5	65,0
delovna mesta v odnosu do aktivnih prebivalcev leta 2007 (%)	7,8	21,3

Slika 3: Družinske kmetije v Halozah po tipu kmetovanja leta 2000 (v %) (12).

socioekonomskega razvoja v strukturi kmetijstva kažejo velike razlike. Ne samo, da se je v Vzhodnih Halozah za razliko od Zahodnih, kjer prevladuje živinoreja, kot prevladujoča dejavnost uveljavilo vinogradništvo, ampak se obe območji razlikujeta tudi po velikosti in parcelni razdrobljenosti kmetij ter predvsem po njihovi gospodarski sestavi in razvojni usmerjenosti. Po ocenah kmetijskih svetovalcev in domačinov so razlike rezultat razmeroma stabilnih zemljiškoposestnih razmer v Zahodnih Halozah, ki se z denacionalizacijo niso bistveno spremenile, in nedvomno tudi v zadnjem desetletju nekoliko ugodnejših gospodarskih razmer v govedoreji ter stabilne pridelave in prodaje živali ter mleka. Vinogradništvo v Vzhodnih Halozah obremenjujejo visoki stroški pridelave, prevelika odvisnost vinogradnikov od prodaje grozdja, razdrobljeno lastništvo vinogradov in nepovezano ter neorganizirano trženje. Položaj vinogradništva je dodatno oslabila denacionalizacija. Vinograde so namreč pridobili tudi lastniki, ki se z vinogradništvom ne ukvarjajo, zato je veliko prvovrstnih vinogradniških zemljišč izpostavljenih zaraščanju ali pa so jih lastniki prodali tujcem oziroma

posameznikom, ki jim nakup zemljišč predstavlja zgolj finančno naložbo. S tako sproščenimi zemljišči se niso okrepili niti domači vinogradniki niti sklad kmetijskih zemljišč. Pozitivne spremembe v vinogradniško pridelavo vnašajo leta 2010 uvedena plačila za obdelavo strmih vinogradov, kar bo dolgoročno gospodarsko uspešnost vinogradništva na območjih z omejenimi naravnimi dejavniki vsaj delno izboljšalo.

Kadrovski potenciali v kmetijstvu. Razvoj kmetijstva, zlasti uveljavljanje pridelovalnih in organizacijskih sprememb, je odvisen od znanja in usposobljenosti gospodarjev kmetij. Leta 2000 je bilo brez kmetijske izobrazbe okrog 75 % gospodarjev haloških kmetij, le manj kot desetina pa jih je imela eno izmed oblik kmetijske izobrazbe (12). V zadnjem desetletju se sicer izobrazbena sestava gospodarjev kmetij izboljšuje, vendar Haloze na tem področju v primerjavi z ostalimi pokrajinami v regiji še vedno zaostajajo (9).

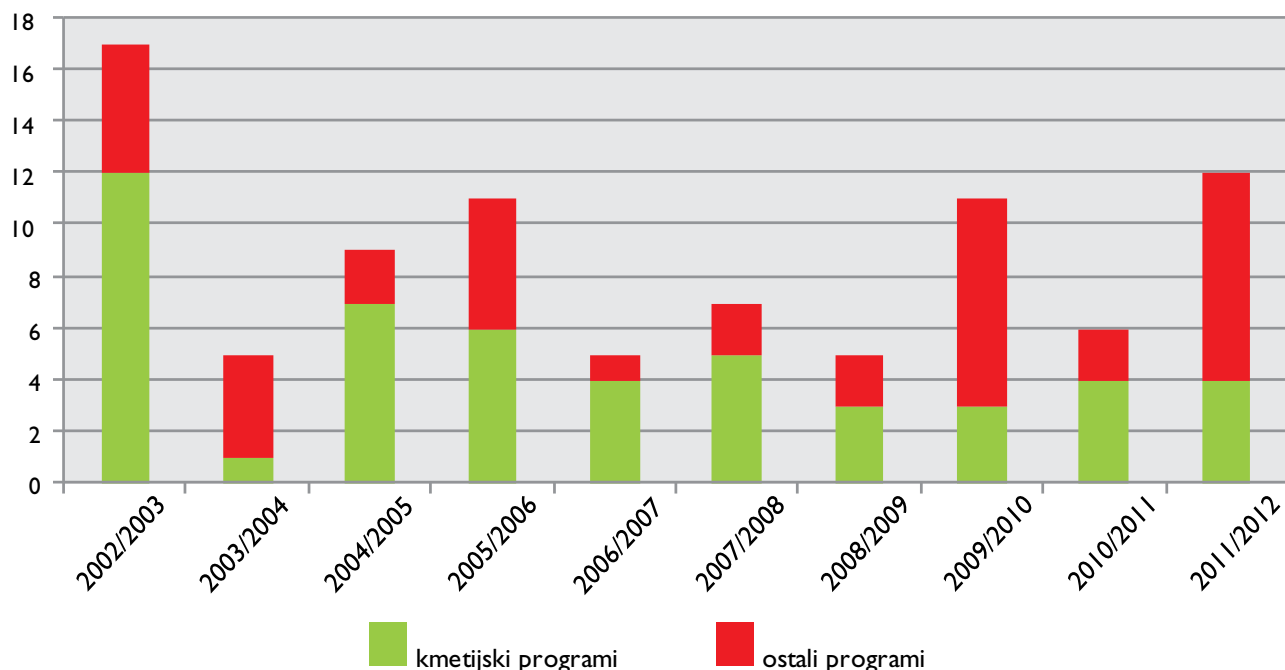
O položaju kmetijstva v pokrajini in prihodnosti te gospodarske dejavnosti govorijo tudi namere mladih za pridobitev kmetijskih poklicev. V ptujsko biotehniško šolo se vsako leto vpiše povprečno devet haloških otrok, od tega le pet v poklicne in srednje strokovne programe: pomočnik v biotehnikih in oskrbi, gospodar na podeželju, vrtnar in kmetijsko podjetniški tehnik (15).

S trenutnimi poklicnimi namerami haloških otrok se izobrazbena sestava gospodarjev kmetij dolgoročno ne bo izboljšala. Ob predpostavki, da imajo kmetijsko izobrazbo le gospodarji tržno usmerjenih kmetij, bi se moralo v srednješolske kmetijske programe vsako leto vpisati osem do deset prihodnjih kmetovalcev. Ocenjujemo, da je v Halozah okrog 1200 kmetij, od tega jih je več kot 300 specializiranih za kmetijsko pridelavo ali usmerjenih v dopolnilne dejavnosti.

Haloško kmetijstvo pred izzivi prihodnosti

Kmetijstvo ni zgolj gospodarska dejavnost, temveč nenadomestljiv dejavnik trajnostnega razvoja podeželskih območij. Slednje je še posebej pomembno v Halozah, ki so zaradi težjih pridelovalnih razmer izpostavljene socialni in okoljski degradaciji. Obstoj in nadaljnji razvoj kmetijstva ni odvisen le od kmetov in njihove pripravljenosti za spremembe, temveč je potrebno vzpostaviti regionalno usklajen razvojni model, ki poleg kmetov vključuje občine, državne organizacije, razvojne agencije, strokovne ustanove, društva in številne posameznike.

Govorimo o ciljno usmerjenih sistemskih ukrepih, usklajenih na lokalni, regionalni ali državni ravni. Gre za usklajevanje zakonodaje z razvojnimi cilji,

Slika 4: Vpis haloških otrok v prvi letnik ptujske biotehniške šole v obdobju med letoma 2002 in 2011 (15).

spodbujanje investicij na področju infrastrukture, kmetijske pridelave, predelave in trženja, davčne olajšave, višja neposredna plačila, odpravljanje administrativnih ovir, spodbujanje povezovanja med kmetovalci, enotno promocijo območja in druge ukrepe. Dosedanji ukrepi regionalne politike so bili neuspešni tudi zaradi neusklojenega delovanja različnih sektorjev na področjih kmetijstva, okolja in gospodarstva, kar se med drugim kaže pri sprejemanju prostorskih načrtov. Ob tem je potrebno izpostaviti nujnost sodelovanja med haloškimi občinami pri oblikovanju in uresničevanju skupnih razvojnih pobud na področjih kmetijstva, turizma in drugih dejavnosti.

Ker je kmetijstvo kompleksna dejavnost, zahtevajo razvojni ukrepi interdisciplinarni pristop, usklajevanje med različnimi dejavniki in dejavnostmi na podeželju ter predvsem sodelovanje pri uresničevanju skupnih razvojnih ciljev. Uveljavljanje sprememb in novih idej v kmetijski pridelavi ter predelavi je povezano z velikimi finančnimi sredstvi, ki jih haloško kmetijstvo iz lastne akumulacije ne more zagotoviti. Za doseganje višje kakovosti in gospodarske učinkovitosti so nujna vlaganja v obnovo zastarelih vinogradov, predelavo grozdja in opremo vinskih kleti, izgradnjo hlevov za govedorejo ter obsežna vlaganja v različne dopolnilne dejavnosti. Velikopotezni in finančno zahtevni načrti so uresničljivi le s sistematičnim in načrtnim črpanjem sredstev iz evropskih skladov, predvsem pa s preišljenimi finančnimi in davčnimi ukrepi, ki spodbujajo razvojne investicije na različnih področjih.

Slika 5: Novi vinogradi na Goričaku pri Zavrču. (foto: Vladimir Korošec).

Za prihodnji razvoj haloškega kmetijstva bodo odločilni družbeni dejavniki, kot so pomanjkanje delovne sile, šibka motiviranost prebivalcev za spremembe, popolna odsotnost strokovnega in poslovnega povezovanja med kmetovalci ter neorganizirano in nepovezano trženje. Prodaja kmetijskih pridelkov in izdelkov je razen pogodbeno vezane prodaje grozdja v ptujsko klet, čeprav v zadnjem obdobju veliko grozdja odkupijo tuji, povsem naključna. Sistemsko neučinkovita prodaja povečuje pridelovalne stroške posamezne kmetije, ne zagotavlja gospodarske stabilnosti in ne spodbuja specializacije ali širitve pridelave.

Sklep

Natančnejši vpogled v najnovejše strukturne, organizacijske in proizvodne spremembe v haloškem kmetijstvu bodo omogočili šele objavljeni statistični podatki, zbrani v popisu kmetijskih gospodarstev leta 2010. Kljub trenutno nepopolnim podatkom lahko na podlagi spremljanja nekaterih procesov zaznamo nadaljnje slabšanje ekonomskega položaja kmetovalcev, zlasti vinogradnikov, zmanjševanje pridelave grozdja, opuščanje vinogradniških in za obdelavo manj primernih zemljišč, zmanjševanje števila kmetij ter staranje kmečkega prebivalstva. Med pozitivne spremembe lahko uvrstimo skromno povečanje velikosti kmetij in v povprečju nekoliko izboljšano izobrazbo njihovih lastnikov.

V Halozah se je v zadnjem obdobju še dodatno spremenilo lastništvo zemljišč. Poleg maloštevilnih velikih kmetij, ki so se pridelovalno in gospodarsko nekoliko okrepile, obvladujejo kmetijska zemljišča kot najemniki vinogradov tudi nekdanji delavci Kmetijskega kombinata Ptuj, tuji lastniki vinogradov, ki so vinograde najpogosteje pridobili z nakupom, velika skupina lastnikov počitniških bivališč in manjših vinogradov, še vedno številni mali kmetje ali polkmetje ter lastniki zemljišč in gozdov, vrnjenih po denacionalizaciji.

Velika verjetnost je, da se bo v prihodnje lastniška sestava haloških kmetijskih zemljišč zaradi spremenjenega socialnega položaja in različnih interesov lastnikov dodatno spreminjala. Povsem negotova je usoda obsežnih terasnih vinogradov, ki so v državni lasti in jih obdelujejo nekdanji delavci Kmetijskega kombinata Ptuj. Mnogi bodo verjetno po zaključku delovne dobe v večini dotrajane vinograde vrnil v

Slika 6: Najpomembnejša kmetijska dejavnost v Vinorodnih Halozah je vinogradništvo. To se izraža tudi v krajinski podobi pokrajine (foto: Vladimir Korošec).

državni sklad, saj vsi najemniki niso razvili družinske tradicije vinogradništva. Vinogradniško in kmetijsko pridelavo bodo zmanjševali tudi lastniki počitniških bivališč in malih kmetij, ki imajo v lasti razmeroma

veliko kmetijskih zemljišč, njihova kmetijska raba pa je zaradi staranja lastnikov, visokih stroškov in nizke produktivnosti močno ogrožena. Zaraščanju so izpostavljene tudi obsežna vinogradniška in druga kmetijska zemljišča, ki so jih lastniki dobili vrnjena v postopku denacionalizacije, vendar jih zaradi različnih razlogov ne obdelujejo, njihova prihodnja raba pa je prav tako negotova. Zaradi takšnih razmer se zmanjšujejo obnove vinogradov in druge naložbe v kmetijstvu. V zadnjih desetih letih je večjo površino vinogradov obnovil le eden izmed tujih lastnikov, ki s sajenjem trte na ozkih terasah, odkupom grozdja od okoliških vinogradnikov in načrtovano gradnjo vinske kleti v tradicionalno haloško vinogradništvo vnaša nekatere tehnološke in organizacijske novosti.

Na haloških kmetijah se zelo počasi uveljavljajo dopolnilne dejavnosti, novosti in intenzivne oblike kmetovanja, kot so ekološko kmetovanje, zelenjadarstvo, čebelarstvo in druge oblike obdelave, za katere so ugodne naravne razmere. Prav tako še vedno ni ustrezno ovrednoten in izkoriščen gozd. Zaradi preprečevanja zaraščanja se je močneje razvila le reja drobnice.

Haloško kmetijstvo je v vseh pogledih slabotno in ne kaže stabilnih razvojnih teženj. Uvajanje novosti, pridelovalnih in organizacijskih sprememb je zahteven in dolgotrajen proces, njegova uspešnost pa je odvisna od učinkovitega usklajevanja različnih interesov ter predvsem od sodelovanja vseh ključnih nosilcev razvoja, ki so zavezani načelom trajnostnega razvoja.

Viri in literatura

1. Bračič, V. 1967: Vinorodne Haloze. Maribor.
2. Bračič, V. 1982: Gozdnate Haloze. Maribor.
3. Brečko, V. in ostali 1996: Ranljivost okolja. Spodnje Podravje s Prlekijo. Ljubljana.
4. Fridl, J. in ostali 1996: Tipi pokrajine in naravne nesreče. Spodnje Podravje s Prlekijo. Ljubljana.
5. Korošec, V. 1988: Večfunkcionalna raba podeželja na primeru Haloz. Magistrsko delo, Sveučilište Univerze v Zagrebu. Zagreb.
6. Korošec, V. 2008: Raznolikost razvojnih priložnosti na območju Haloz. Haloze – pokrajina, ljudje in vino. Ptuj.
7. Korošec, V. 2010: Demografski razvoj Haloz po letu 1991 in možnosti regionalnega razvoja. Geografski vestnik 82-1. Ljubljana.
8. Korošec, V., Pak, M. 2010: Razvojni problemi Haloz na primerih katastrskih občin Gorca in Slatina. Dela 34. Ljubljana.
9. Lampič, B. 2011: Sedanjost in prihodnost kmetijstva. Spodnje Podravje pred izzivi trajnostnega razvoja. GeograFF 9. Ljubljana.
10. Potočnik Slavič, I. 2009: Socialni kapital na slovenskem podeželju. Dela 31. Ljubljana.
11. Rajher, Z., 2008: Vinogradništvo v Halozah na prelomnici. Haloze – pokrajina, ljudje in vino. Ptuj.